

Összművészeti fortissimo

MN

2009. 01. 19.

Az idén Carreras és Marton · Huszonöt éves a Turandot Bécsben és nagyszerű volt

H A N G - K É P

ÓKOVÁCS SZILVESZTER

Ott áll a karácsonyfa alatt a rég látott film, és még nem merem újra kitenni az évek során szigorodott/hisztisedett izléspróbának. Agyonjátszott, pixelenként színjátszó VHS-kazettán ismertem meg rég, mikor még a pixeleket se találták fel. Nagy levegő, és tizenöt év után a lejátszóban újra a huszonöt esztendővel ezelőtti felvett bécsi estének most már lézerekorongja. Turandot, avagy hogy megy el addig a falig hispán tenorunk, amelyet épp áttör a magyar szoprán?

Minek kerülgessem: a híres Staatsoper legendás előadása, amelyen *José Carreras* úgy jutott el repertoárjának határára, hogy már rég átlépte azt, s amely után egy *Marton* nevű énekesnő minden fontos noteszbe bekerült, nem szereplőtlen produkció. Sőt: mint művészi ihletettségre és koncentrációra aktuális két órájának vizsgadarabja, igencsak középszerű. Az énekeskar túrheterenül sleppeli a Holdkórust (is), a bécsi filharmonikusok árokbéli tagsága gyakran aszinkron, a rezek néha kifejezett követési távolságot tartanak vonósaiktól, és a szolistas kottahűsége is esetleges.

Ennek nyitja a karmesteri bombasztéria lehet: *Lorin Maazel* számára, ki csak két évig bír Európa vezető operaházának trónján maradni, létfontosságú a Turandot pazar bemutatója. Ezért nem is



Marton Éva hatalmas szopránja

FOTÓ: MTI/BRUZÁK NOÉMI

átallja filmes hatásvadással elejteni közönségét, élénk túlszínekkel rajzol fel mindent, koronái, fortéi beláthatatlanok, pulpitusi pozórsege pedig az ötödik főszereplővé avatja: az ember, akinek frakkos háta bábozza el a távol-keleti élet-halál mesét. Mégis, két nyeresége biztos van: az első előadás, ahol konkrétan izgulni kell a hercegnői rejtvények megoldásakor, eltűzött-elfúló zenekari sóhajokkal, sűrűn áll meg a levegő. A másik, hogy a bombasiker biztosítékul választott nagy bécsi kedvenc, *José Carreras* partnernőjéért tűvé teszi a világot – és bizalmat szavaz a nem épp rutintalan, de e címszerepet még sohase énekelt *Marton Évának*.

És jön is a hangrobbanás. A fiatal *Marton* sem callasi alkat, de jéges tekintete képes oldódni, mi

több, az említett próba-színben kimondott élvezettel csócsálja áldozatát, a sokadik, fejét majd ugyanúgy vesztő herceget. Operai klisékkel ellentétben nemcsak hipnotizálja, de meg is érinti, mint egy erkölcsstelen parafenomén – és a rendezésből úgy tűnik, más is megoldhatott már kettőt a feladványok közül, nincs oka túl korán kétségbeesni. Hatalmas szopránja úgy üti át a gigantikus Puccini-tomboldát, hogy végig sejtene a mögöttes tartalékokat: méghozzá a puha pianók bármikor előhívható tárházát. Egy ne lenne csak, a dermesztő, fémhátú maszk állandó fel-le kapkodása, amely emberileg érthető ugyan, de minket meg ez zavar.

Harold Prince másik szép ötlete, hogy a sorsfordító, Turandot jég-szívét olvasztó csók zenekari dörre-

néseit is átmozgatja: bensőséges történéseket látunk, egymás felfedezésének kezdetét, nem az undor oldásának szokásos döbbenetét.

A természetesen nem hőstenor *Kalaf*-hang, a csupa szív és muzika Carreras manírgyűjteményként érkezik az előadásba. Fokozatosan nyílik, már nem szegi le tekintetét minden rázós magasság előtt, nem használ folyamatosan gálagesztusokat. A harmadik megfajlásnál néma kiáltás szakad fel belőle, a lassúdadán, gyönyörűen kötött „Nessun dorma” pedig a sarkán ülve találja.

Pompásan kipucolt, ám előnyös zengőterek nélküli, primér hangot kínál a DVD: Az osztrák tévé közvetítésébe egy-két privát pillanat is csúszik, élő képvágásnál ilyen hogyné lenne, de kínos mellényülés, ahogy Carreras sztaniolgongpantomimját közeliben adják. Miért nincs ott igazi réztepsi? Másban is szemérmes a nyolcvanas évtized eleje: a próbákon túl messzire jutott hercegnek felkínált balettlányka, a megtestesült korrupció, bizony, vicces harisnyaoverált és kebeltakaró kúpokat visel – ma már nem bonyolítják túl ezt se.

Marton Éva biztosan tudja, mily hatalmas érzés *Maazel*-végtelen tusa közepén (a világkarrier küszöbén) állni, fűródni a voce olimpiai teljesítményében, az összművészeti fortissimo-ban. Minden túlszínezése, hibája dacára azt meg én tudom: nézni ma is az.

(*Puccini: Turandot* – TDK DVD, 2008.)